

principibus regio sanguine prognatis, rege invito contractum, nullum quidem fuisse coniugium Gastonis, ducis Aurelianensis, contractum cum Margaretha Lotharingia, prout irritum fieret aliud quodcumque in iisdem rerum adiunctis initum; ast non ob inhaerens regiae auctoritati ius statuendorum impedimentorum dirimentium, sed ob accedentem Ecclesiae auctoritatem. Alioquin prohibitio regia non attigisset nisi effectus civiles, firmo manente coniugali foedere ac vinculo, prout reipsa cernitur in praesenti causa accidisse, in quo regis postea superveniente consensu, ratum habitum est Gastonis cum Margaretha connubium absque ulla consensus renovatione aut ratificatione (62). Sin vero alterutrum defuerit, scilicet consuetudo vel Ecclesiae in sensu exposito approbatio, evidens est in foro conscientiae illud coniugium viguisse. Et haec hactenus de hoc facto, quod quamvis nunc temporis parum aut nihil nostra intersit, expendendum tamen erat, ut fieret satis adversariis, qui eo abusi tantopere sunt ad germanam catholicam doctrinam oppugnandam.

Demum ex eodem principio, quod principes infideles iure careant in matrimonii vinculum, deduci et illud debet non modo principibus infidelibus, verum etiam christianis ius non esse dispensandi ab impedimentis dirimentibus, quemadmodum nec illa possunt statuere; neque iis ius esse diiudicandi quoad vinculum causas matrimoniales, et ne singula persequamur, catholica doctrina de potestate exclusiva Ecclesiae in matrimonium christianum mirifice confirmatur. Secus vero ex contrario principio consecraria, quae plus minus a catholica doctrina abluunt, deducta sunt ac deducuntur non modo ab Ecclesiae hostibus, sed etiam a catholicis scriptoribus doctis et piis.

Atque ut pene obsoletas paulo ante recensitas Sanchezii, Petri Soto, Gerbaesii, Drouinii aliorumque magno numero, qui illis adhaeserunt, omittamus sententias, illas recensere contenti

(62) Cf. Lhuillier *Observat.* IX. §. II. ubi excutit totum hoc negotium, quo abusus fuerat ad rem suam Launojus.

erimus, quas non ita pridem cum suis D. Carrière recensuit et complexus est. Talis ea est, qua statuit, « impedimenta dirimentia in codice civili statuta, excepto forte illo, quod oritur ex » morte civili, reddunt matrimonium invalidum, quantum ex » se est, quoad ipsum foedus coniugale et in foro conscientiae (63). » Animadvertit autem per voces illas *quantum ex se est*, significari quaestionem ab ipso expendi quoad *factum* tantum, independentem a *iure* seu potestate principis, de qua alibi egerat (n. 547 et seq.) ac proinde assertionem suam vario sensu esse sumendam pro variis opinionibus circa illam principum potestatem. Iam vero idem auctor loc. cit. adstruxerat, potestatem principes habere statuendi impedimenta eiusmodi, quae nullum quoad vinculum efficerent suorum subditorum coniugium. Mens itaque eius est (seu potius fuit) in praesenti propositione, quod reipsa codicis civilis legibus nulla ac irrita fiant in conscientiae foro connubia contra leges civiles inita.

Ex hac autem doctrina fundamentali colligit hic auctor pro praxi in Galliis, fideles absque dubio teneri, saltem generaliter loquendo, coram *officiario civili* se sistere ut nubant, idque infert ex principiis a se constitutis, quia *alioquin matrimonium futurum esset irritum*, aut saltem possent contrahentes se exponere periculo faciendi matrimonium irritum ob *probabilitatem*, quam habent praestituta a se principia (64). Verum quod possint, immo vero quandoque etiam debeant fideles coram magistratu civili se sistere ad celebrandas nuptias concedi utique potest tum ob alia, tum etiam ad vitandas molestias atque incommoda, quibus secus subiici possent, praesertim cum agatur de re per se indifferenti. Ast irritum vocare coniugium, quod sine magis-

(63) Op. cit. tom. II. n. 944 seqq. qui allegat pro hac sententia Baston tum in *Theol. Rothomag.* append. ad tract. De matrimon. ed. 1818., tum in op. cui tit. *Concordance des lois civiles et de lois ecclesiast. de France touchant le mariage.* 1824. I. vol. in-12. D. Bouvier in duabus prioribus editionibus c. IV. art. IV. §. 1. D. Icard *Dissert. de impedimentis iure civili inductis* adiecta novae editioni Theologiae p. Billuart 1829. c. II.

(64) Loc. cit. n. 1028.

tratus civilis praesentia initum fuerit, aut saltem illud probabiliter invalidum dicere ac nullitatis periculo obnoxium, id ferri nulla ratione potest.

Colligit 2. melius consuli sacramento, si matrimonium prius ineatur coram officario civili, quam celebretur coram parcho (65). Neque hoc nos abnuimus ob eadem motiva modo recensita, atque ob statuta synodorum provincialium, ritualium, aut episcoporum, qui praecipunt parochis, ne coniugiis assistant, quin contrahentes prius se constituerint coram magistratu civili. Improbamus autem ac prorsus reiicimus fundamentum, cui ipse innititur ad hoc asserendum, petitum ex vi impedimentorum civilium (66). Multo vero magis respuimus rationem, quam adducit ex Baston ad hoc ipsum adstruendum. Quae quidem ratio haec est: « Cum sacramentum non existat, ait ipse, » nisi quatenus contractus est validus, tunc tantum perficitur » sacramentum, quando perficitur contractus: si igitur celebrationem civilem praecedat celebratio religiosa, *sacramentum perficitur tantum coram magistratu civili*. Porro exinde » multum periclitatur dignitas, imo et existentia sacramenti. » 1. *Dignitas*: quis non videat quam indecorum sit sacramentum recipi coram magistratu civili? Id est in aedibus profanis,

(65) Ibid. n. 1030.

(66) Adeo hic auctor de firmitate sententiae suae circa vim impedimentorum civilium ad dirimenda coniugia persuasus fuit, (siquidem, ut monuimus, nunc praeclarissimus vir ab hac sententia discessit), ut cum ex Benedicto XIV. in *Epistola ad missionar. Hollandiae* (*De synodo*, lib. VI. c. VII. n. 5.) attulisset, consultius esse si catholici, non nisi matrimonio iam antea in facie Ecclesiae inter se legitime celebrato ad illam explendam civilem ceremoniam secularem magistratum adirent; quod si id fieri nequeat, id saltem pro viribus satagant, ut postquam reipublicae morem illi gesserunt, non diu differant Ecclesiae legibus parere; atque ex Pio VI. monente catholicos Galliae, qui non possunt parochum adire, « curare debere contrahere matrimonium coram testibus » et quidem, quoad fieri posset, catholicis, *prius quam municipalitati se praesentes sisterent*: » cum haec, inquam, attulisset, adiecit: « Illi duo pontifices in ea loquuntur hypotesi, *quod declaratio civilis non requiratur ad validitatem matrimonii*. » Quibus fatetur se hac in doctrina a mente et doctrina recedere duorum summorum pontificum.

» qui omni hominum generi usui sunt, in coetu non raro » tumultuante, iocante etc. Sane multo aptius reciperetur » sacramentum in ecclesia. 2. *Existentia sacramenti*: » sacramentum existet quidem, si admittatur contrahentes » esse ministros (67), sed cum incommodo mox exposito. Si » autem sacerdos sit minister, valde periclitatur existentia illa: » etenim quando datur benedictio, nondum existit materia, » imo fieri potest ut nunquam existat: ergo nondum existit » sacramentum. Quando ponitur materia, iam non adest forma: » cum ergo in sacramento materia et forma coexistere debeant, » valde saltem dubium est, an hic adsit sacramentum (68). »

Colligit 3. non posse sacerdotem matrimonio coniungere spon-
sos civili impedimento irretitos, antequam sublatum fuerit impe-
dimentum, eo quod tale matrimonium esset *irritum*, ut ipse
loquitur, *ex nostris principis*. Quapropter si secus ageret, sa-
cerdos tutus haud esse posset in conscientia. Quin etiam, si
secum cohaerere velit hic auctor, deberet, sublato impedimento
civili, saltem sub conditione iterare coniunctionem in facie
Ecclesiae. Verum opus non est inductione, cum ipsemet id
aperte declarat. Nam cum sibi proposuerit dubium: « Utrum
» possit sacerdos ministerium suum praebere matrimonio, cui
» obstabat quaedam nullitas civilis, sed quae iam civiliter pur-
» gata fuit. » Respondet: « Ratio dubitandi oriri potest vel ex
» eo quod lex civilis, purgata nullitate, non praecipiat renovari
» consensum, qui prius fuit invalidus; vel ex eo quod non satis
» constet de natura huiusmodi nullitatum. Attamen respon-
» dendum *affirmative*: cum enim legi civili satisfactum sit, quae
» nihil amplius exigit, si pariter satisfiat legi religiosae, nihil
» iam matrimonio deerit. »

(67) Non video hoc sequi ex sententia de contrahentibus ministris sacra-
menti matrimonii, cum ex lege Tridentina, ubi ea publicata est, requiratur
praeterea praesentia parochi ad valorem sacramenti, prout reipsa in Galliis
decretum Tridentinum fuit publicatum. Haec doctrina est prorsus erronea.

(68) Ita Baston *Theol. Rothomag.* pag. 337. apud Carrière I. c. n. 1032. Ex
nac porro expositione patet, quo ducat sententia de contractu civili uti materia
sacramenti matrimonii.

« Et vero, subdit, vel nullitates, de quibus hic agitur, habentur tantum ut conditionatae, vel existimantur producere effectum absolutum. Si primo, nulla est difficultas: deficiente enim conditione, matrimonium statim valet (69). Idem dicendum, si impedimentis tribuatur vis tantummodo suspensiva. Si secundo, lex profecto nec voluit nec velle potuit, ut personae illae in perpetuo concubinato viverent: cum ergo ex parte sua nihil exigat ad revalidationem, earum conscientiae curam remisit ea agendi, quae forent necessaria, ut vere coram Deo coniungerentur. Igitur peracta celebratione religiosa, perfectum erit omni ex parte matrimonium; hanc proinde nihil impedit (70). »

Aliis deinde simili ratione non paucis quaestionibus se implicat idem auctor, quibus solvendis aut in angustias se redegit, aut non parum haerentem se ostendit, aut in erroneas sententias impingit; quae quidem omnes pendent a semel constituto principio de potestate principis politici leges sancienti, quae irritum faciant suorum subditorum coniugium. Sic non veretur affirmare ob impedimenta civilia haud posse parochum etiam in necessitatis casu in mortis videlicet articulo, eos coniungere, qui hactenus in concubinato versati sunt, saltem sine consultatione superiorum ecclesiasticorum. Item non posse sacerdotem suum praebere ministerium iis, qui aliquo civili impedimento irreparabili fuerint irretiti; si vero impedimentum temporarium sit, suspendi debere celebrationem coniugii, donec fuerit sublatum. Ita etiam non dubitat vocare matrimonium *inchoatum* et nondum perfectum, quod canonice, seu iuxta Ecclesiae leges

(69) Nescio quo sensu intelligi velit auctor, quum affirmat *deficiente conditione* matrimonium statim valere. Vel enim intelligit per matrimonium contractum civilem, qui ex eius sententia est materia sacramenti, et tunc bene quidem secundum illam tamen erroneam sententiam: sed si intelligat matrimonium completum, in foro conscientiae et coram Deo etiam admissa ipsius sententia, hoc matrimonium, nisi renovetur consensus coram Ecclesia non existit profecto.

(70) Loc. cit. n. 404.

fuerit contractum, donec civili lege perficiatur; atque interim haud posse coniuges matrimonio inito coram Ecclesia uti, nisi prius coram magistratu consensum rite praestiterint. Affirmat, nullum fuisse sacramentum quoad eos, qui praetermisso foro civili, solum coram Ecclesia coniugium celebraverint, idque *ex defectu idoneae materiae*, quae in eius systemate constituitur ex contractu civili; quodque deterius adhuc est, affirmat item perfici sacramentum, cum renovatur consensus coram magistratu, in eorum sententia, qui tenent contrahentes ministros esse sacramenti.

Neque id satis; sed praeterea affirmat eos, qui coniugium coram Ecclesia celebraverunt cum aliquo civili impedimento, ideo solum non debere admitti ad novum matrimonium, quod sententia, quam ipse propugnat, non sit omnino certa, sed per se utique posset; imo ulterius adhuc progrediens validum pronunciat novum matrimonium, quod iniretur, quin obstet celebratio matrimonii prioris in facie Ecclesiae et iuxta leges canonicas, utpote irritum ob impedimentum civile, concluditque hoc secundum matrimonium in utroque foro initum non esse dissolvendum, licet prius alterum canonice celebratum fuisset.

Sed neque hic subsistit; siquidem in hypothesi, quod matrimonium sit mere civile, ac propterea irritum, eo quod coram parochio non fuerit celebratum; cum tamen a lege civili uti validum habeatur, efficit, ut prius matrimonium ecclesiasticum non possit perfici in foro civili; seu fieri insanabile. Ex quo deducit eos, qui solo ecclesiastico coniugio copulati sunt, longe probabilius debere in perpetua continentia vivere, ut sic propriae saluti prospiciant.

Insuper; si matrimonium ecclesiasticum ineatur cum aliquo impedimento civili temporario, nondum purgata nullitate hac temporaria, matrimonium foret irritum, donec impedimentum tollatur; si vero agatur de impedimento civili absoluto, matrimonium ecclesiasticum absolute irritum esset, adeoque coniuges continere se deberent. Hoc autem in casu possent sibi coniuges postulare nullitatem matrimonii iam initi, ut suppo-

nitur, canonice et in facie Ecclesiae; in quo per se nullum malum esse autumat (71).

Hae atque aliae eiusmodi doctrinae alienae omnino sunt non solum a communi theologorum placito, verum etiam a mente et praxi catholicae Ecclesiae, Romanorumque pontificum; neque ulla ratione probari possunt, multo vero minus in praxim deduci.

At vir alioquin doctus et pius, D. Carrière in has sententias adductus potissime est ex generali illo principio, quod ius in matrimonii vinculum inhaerens sit principatui, ita ut principes infideles hoc iure potiti fuerint, atque potiantur in subditos suos infideles, aut saltem uti potuerint ac possint. Hoc enim semel adstructo, pronum erat inferre, prout haud pauci intulerunt, eodem iure potiri principes fideles in subditos suos sive fideles sive infideles, cum eo spoliari nequiverint per religionis christianae professionem, tum huic iuri principes cedere non potuisse in gratiam Ecclesiae, cum agatur de iure prorsus inalienabili, regiaeque dignitati inhaerente; tum Rom. pontifices minime illis usum eiusdem iuris interdiceri potuisse, eo vel maxime, quod in istorum theologorum sententia imperatores christiani ad longum tempus legitime eo usi fuerint; tum necessarium esse simultaneum utriusque potestatis concursum ad statuenda impedimenta dirimentia; vel potius Ecclesiam hac facultate pollere ex concessione principum; vel principum potestatem exclusivam esse, ita ut unice Ecclesiae reservata sit sacramenti administratio.

Concludere itaque merito possumus, totam pene controversiam de ecclesiastica ac civili in matrimonium christianum potestate, magna ex parte pendere ex sententia de potestate principum infidelium. Qui illud ius tribuunt principibus infidelibus, ii in controversia de matrimonio christiano se difficultatibus implicant, a quibus, ut nobis videtur, aegre se expediunt,

(71) Ibid. an. 1028. ad n. 1044.

quandoque etiam nonnulli in erroneas omnino sententias deveniunt. Qui illud ius principibus infidelibus negant, doctrinam catholicam circa originariam, divinam, independentem atque exclusivam potestatem Ecclesiae in coniugium christianum, et circa potestatem constituendi impedimenta dirimentia, atque circa alias affines quaestiones, felici successu, ut pariter nobis videtur, ac solide proponunt; sibi semper philosophice et theologice cohaerent et a difficultatibus eas vindicant. Huic tractationi nostrae hac controversia de potestate principum infidelium finem imponimus, ex qua corollaria dimanant, quae doctrinae per totum librum vindicatae recapitulatio quaedam sunt et confirmatio.

Tractatum nostrum de legifera potestate ecclesiastica et civili, quod ad matrimonium christianum attinet, eo disquisitione ac disceptatione perduximus, ut quisquis sanae sit mentis, suique, ut ita dicam, compos, per se possit planissime perspicere, quibus fundamentis, iisque quam solidis, Ecclesiae iura, matrimonium christianum spectantia, innitantur. Per idem tempus nostrarum disquisitionum lector ex se colligere facile potuit, quam absurda, quamque demonstrando imparia fuerint aulicorum hominum, aut quos nuncupant, *regalistarum* argumenta, quibus sua, quae dicitant, in christianum matrimonium iura potestati civili vindicare perperam conantur. Prima enim, undiqueversum ea consideres, tibi se consentanea prorsus rationi praeferunt, auctoritate cuiusquemodi comprobata, facto et consuetudine omnium saeculorum ac gentium, et, quod mirere, sub ipsa ethnicorum dynastiarum dominatione, confirmata. Altera vero, si aetatem respicias, medio proclinante aevo primum inducta; falsis, ac nutantibus male fulta argumentis; tyrannidis imperio imposita et sustentata, non aequi bonique ob ipsam populorum in ius pronitatem accepta; atque ab hominibus pravissima imbutis institutione, corruptissimaeque additis doctrinae propugnata usque eo, dum enata protestantium secta viam ad omne Ecclesiae ius evertendum patefecerit, plurimique illam inierint, ac pertinaci postmodum impietate institerint.

Iam age obsisti temere veritati potest, vis inferri non potest. Ipsa enim saeculorum progressu, protritris' consultisque erroribus, victrix tandem triumphat. Idem ipsum, quod pertractavimus argumentum, insigne est victricis Ecclesiae trophaeum. Iam impetus olim acerrimi, quibus ecclesiastica iura ferocissime impetebantur, non refrixere modo, sed fere admodum extincti: neglecta ac pene despectui habita audacium, ac perduellium hominum opera, qui in sanctissimam Ecclesiae potestatem insurrexere. Ecclesia enim suis segura iuribus potitur ac fruitur, neque pacificam illorum possessionem, aut usuram clamitationes unquam impiorum evertere, aut minimum quidpiam de iis deminuere valebunt. Quod animos quidem catholicis addit scriptoribus. Impavida enim fronte Ecclesiae hostibus bellum possunt indicere, et confidentissime pugnam inire. A quorum enim partibus stat Ecclesia, ab iis et veritas stat, et certus cum veritate triumphus.

INDEX

LIBER SECUNDUS

DE POTESTATE LEGIFERA ECCLESIASTICA ET CIVILI

IN MATRIMONIUM CHRISTIANUM

SECTIO PRIMA.

DE POTESTATE ECCLESIASTICA

IN MATRIMONIUM CHRISTIANUM.

CAP. I. — GENERALIS IDEA ECCLESIASTICAE POTESTATIS IN MATRIMONIUM CHRISTIANUM.

- ART. I. Potestas in matrimonium christianum Ecclesiae inest iure divino. pag. 5
 ART. II. Potestas Ecclesiae in matrimonium christianum suprema est et independens. » 10
 ART. III. Potestas in matrimonii christiani vinculum solius est propria Ecclesiae » 22

CAP. II. — DE ECCLESIAE POTESTATE CONSTITUENDI IMPEDIMENTA MATRIMONIUM DIRIMENTIA.

- ART. I. Historica controversiae totius expositio. » 31
 ART. II. Potestas Ecclesiae constituendi impedimenta dirimentia *dogmaticè* definita censi debet in concilio Tridentino can. III. et IV. session. XXIV. . . . » 43
 ART. III. Concilium Tridentinum can. III. et IV. session.